

Вплив кількох обставин, що пом'якшують покарання, та неповнолітнього віку особи на істотне зниження ступеня тяжкості вчиненого злочину

У статті досліджуються особа неповнолітнього, обставини, що пом'якшують покарання неповнолітнім, ступінь тяжкості вчиненого злочину вплив обставин, що пом'якшують покарання та особи неповнолітнього на істотне зниження ступеня тяжкості вчиненого злочину, передбачених загальною частиною Кримінального права України. Розглядається гуманізація кримінального законодавства щодо призначення покарання неповнолітнім, забезпечуючи охорону основних прав і свобод неповнолітнього злочинця. Аналізується вікові соціально-психологічні властивості неповнолітнього і їх вплив на кримінальну поведінку неповнолітньої особи та обов'язковість судами урахування пом'якшуючих обставин та індивідуальний підхід при визначенні ступеня тяжкості вчиненого злочину неповнолітнім.

Ключові слова: обставини, що пом'якшують покарання, особа неповнолітнього, ступінь тяжкості вчиненого злочину, гуманізація кримінального законодавства, призначення покарання неповнолітнім.

Постановка наукової проблеми та її значення. Сучасний аналіз стану злочинності неповнолітніх свідчить про ряд проблем, які під впливом непростих соціально-економічних процесів мають тенденцію до загострення. Це стосується правового і соціального захисту неповнолітніх. Для запобігання злочинності серед неповнолітніх важливою є процесуальна діяльність правоохоронних органів які першочергово надають правову кваліфікацію суспільно-небезпечному діянню, скоєного неповнолітнім правопорушником. Суди призначаючи покарання неповнолітнім розглядають підстави застосування більш м'якого покарання, ніж передбачене законом, визначаючи обставини, що пом'якшують покарання та яким чином вони можуть істотно знижувати ступінь тяжкості вчиненого злочину. Розгляд цього питання набуває актуальності з огляду різноманітності наукових поглядів на змістовну складову обставин, що пом'якшують покарання, їх кількість, особи винного, що зумовлює істотне зниження ступеня тяжкості вчиненого злочину.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Проблемам призначення покарання неповнолітнім правопорушникам за пом'якшуючих обставини, які істотно знижують ступінь тяжкості вчиненого злочину присвятили свої праці такі науковці, як М. І. Бажанов, М. Й. Коржанський, Л. М. Кривоченко, М. Д. Шаргородський, О. А. Мясніков, Л. М. Федорак, М. І. Хавронюк, Г. І. Чечель, О. С. Яцун. Проте значна кількість наукових праць зумовлює необхідність поглибленого вивчення зазначеного питання.

Мета й завдання статті є науковий аналіз обставин, що пом'якшують покарання, дослідження особи неповнолітнього правопорушника та їх вплив на істотне зниження ступеня тяжкості вчиненого злочину.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Наявність кількох обставин, що пом'якшують покарання істотно знижує ступінь тяжкості вчиненого злочину і з урахуванням особи винного суд, згідно ч. 1 ст. 69 КК України «Призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом», умотивувавши своє рішення, може призначити основне покарання нижче від найнижчої межі, встановленої в санкції статті Особливої частини цього Кодексу, або перейти до іншого, більш м'якого виду основного покарання, не зазначеного в санкції статті Особливої частини цього Кодексу за цей злочин. Всі вищевказані обставини в органічній єдності істотно знижують ступінь тяжкості вчиненого злочину та небезпечність особи винного.

З ч. 1 ст. 69 КК України випливає, що підставами призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом, взяті в єдності й сукупності дві групи чинників, які характеризують вчинений злочин та особу винного, а саме: а) наявність декількох обставин, які пом'якшують покарання й істотно знижують ступінь тяжкості вчиненого злочину; б) дані, які певним чином позитивно характеризують особу винного. При цьому суд повинен враховувати як обставини, перераховані в ч. 1 ст. 66 КК і може враховувати будь-які інші обставини, що пом'якшують покарання згідно ч. 2 ст. 66 КК.

Такі вчені, як М. Д. Шаргородський, М. О. Беляєв підтримують ідею, що більш м'яке покарання, ніж передбачено законом, можна призначати й за наявності навіть однієї обставини, що пом'якшує покарання, що істотно знижує ступінь суспільної небезпеки злочину [4, с.361]. Г. І. Чечель, навпаки, висловлював позицію, що одна обставина, що пом'якшує покарання, не дає можливості призначати більш м'яке покарання, ніж передбачено законом [10, с. 154].

Роз'яснення із цього приводу містяться в п. 8 Постанови Пленуму ВСУ «Про практику призначення судами кримінального покарання» від 24 жовтня 2003 р. № 7: призначення основного покарання, нижчого від найнижчої межі, передбаченої законом за цей злочин, або перехід до іншого, більш м'якого виду основного покарання, або непризначення обов'язкового додаткового покарання (ст. 69 КК) може мати місце лише за наявності декількох (не менше двох) обставин, що пом'якшують покарання та істотно знижують ступінь тяжкості вчиненого злочину, з урахуванням особи винного. У кожному такому випадку суд зобов'язаний у мотивувальній частині вироку зазначити, які саме обставини справи або дані про особу підсудного він визнає такими, що істотно знижують ступінь тяжкості вчиненого злочину і впливають на пом'якшення покарання, а в резолютивній – послатися на ч. 1 ст. 69 КК. При цьому необхідно враховувати не тільки мету й мотиви, якими керувалась особа при вчиненні злочину, а і її роль серед співучасників, поведінку під час та після вчинення злочинних дій тощо [6].

У сучасному українському кримінальному праві визначення підстав призначення неповнолітньому більш м'якого покарання, ніж передбачено законом, є суперечливим. Так, О. С. Яцун визначає підставами призначення неповнолітньому більш м'якого покарання, ніж передбачено законом, наступні обставини: а) у справі наявні декілька обставини, що пом'якшують покарання; б) ці обставини істотно знижують ступінь тяжкості вчиненого винним злочину; в) наявні дані про особу неповнолітнього характеризують його з позитивного боку; [11, с. 163–164]. Л. М. Федорак підставами застосування статті 69 КК України визнає: а) наявність кількох обставин, що пом'якшують покарання; б) вказані обставини, що пом'якшують покарання, повинні істотно знижувати ступінь тяжкості вчиненого злочину; в) дані про особу винного; г) вмотивованість прийнятого рішення [8, с. 150].

Слід зазначити, що своїм рішенням від 02 листопада 2004 р. № 15-рп/2004 КСУ визнав таким, що суперечить Конституції, раніше чинне положення ч. 1 ст. 69 КК України в частині, яка унеможлилювала призначення більш м'якого покарання, ніж передбачене законом, у випадку вчинення злочину невеликої тяжкості [7]. Раніше таке законодавче положення пояснювалося, як правило, незначними санкціями за вчинення злочинів невеликої тяжкості, а також наявними в таких випадках можливостями звільнення особи від кримінальної відповідальності або від покарання. На думку більшості правників, скасоване положення ч. 1 ст. 69 КК суперечило принципу справедливості, ставлячи осіб, які вчинили злочини невеликої тяжкості, в гірші умови, порівняно з іншими злочинцями. У цьому контексті наведена думка є доволі вдалою, як і саме рішення Конституційного Суду.

Розглядаючи підстави призначення неповнолітнім більш м'якого покарання, ніж передбачене законом, насамперед, необхідно визначити, яким чином обставини, що пом'якшують покарання, можуть істотно знижувати ступінь тяжкості вчиненого злочину. Ступінь тяжкості вчиненого злочину визначається його суспільною небезпечністю. Що стосується оцінки суспільної небезпечності, як вказує Л. М. Кривоченко, то загальновизнаним є положення про те, що вона є матеріальною ознакою злочину, яка визначає його внутрішню соціальну природу. Отже, суспільна небезпека є однією з основних кримінально-правових ознак, які характеризують сутність тяжкості злочину. Зміст суспільної небезпечності, як обґрунтовано визнавала й визнає сьогодні більшість дослідників кримінального права, полягає в спричиненні або реальній загрозі спричинення істотної шкоди суспільним відносинам, що охороняються кримінально-правовими засобами [3, с. 31].

У доктрині кримінального права суспільна небезпечність розглядається як об'єктивна категорія, що існує незалежно від суб'єктів пізнання, у т. ч. законодавця та правозастосовувача. М. І. Хавронюк із цього приводу визначав, що сутність суспільної небезпечності виявляється в здатності діянь певного роду спричиняти наслідки в соціальній дійсності, порушувати упорядковану систему суспільних відносин, деформувати та вносити елементи дезорганізації в існуючий порядок. Тому суспільна небезпечність є основною підставою криміналізації «діянь певного роду» [9, с. 231]. Отже, суспільну небезпечність діяння як основну, визначальну обставину криміналізації називають усі криміналісти і ступінь тяжкості вчиненого злочину, насамперед, визначається високою суспільною небезпечністю діяння. М. І. Бажанов вважав, що суспільна небезпечність – це здатність діяння спричиняти істотну шкоду суспільним відносинам, що охороняються кримінальним законом,

або здатність створювати реальну загрозу спричинення такої шкоди. Суспільну небезпечність діяння можна визначити завдяки: а) цінності суспільних відносин (об'єкта); б) тяжкості наслідків; в) способу дії; г) мотивам вчиненого; д) формі та ступеню вини [1, с. 20–21].

Як такі, що прямо вказані в законі про кримінальну відповідальність та при призначенні покарання можуть істотно знижувати ступінь тяжкості вчиненого злочину, визнаються: з'явлення із зізнанням, щире каяття або активне сприяння розкриттю злочину; добровільне відшкодування завданого збитку або усунення заподіяної шкоди; надання медичної або іншої допомоги потерпілому безпосередньо після вчинення злочину; вчинення злочину з перевищенням меж крайньої необхідності; виконання спеціального завдання з запобігання чи розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації тощо.

Традиційно залежно від впливу обставин, що пом'якшують покарання, на об'єктивні та суб'єктивні ознаки вчиненого злочину, тяжкості злочину, характеристику особи винного тощо, криміналісти виокремлюють серед обставин, що пом'якшують покарання, дві основні групи: 1) такі, що характеризують ступінь тяжкості вчиненого злочину; 2) такі, що характеризують особу винного [11, с. 135].

О. О. Мясніков пропонує поділити всі обставини, що пом'якшують покарання, на три групи: 1) обставини, що пом'якшують покарання й суттєво знижують ступінь суспільної небезпечності діяння та особи (наприклад, активне сприяння розкриттю злочину); 2) обставини, що мають відносно менший вплив на ступінь суспільної небезпечності діяння й особу винного (наприклад, протиправність або аморальність поведінки потерпілого); 3) зовнішньо нейтральні обставини, що не впливають на зниження суспільної небезпечності та особу винного, але враховуються, виходячи з гуманістичного підходу до особи, або з метою досягнення соціальної справедливості (наприклад, вагітність, наявність малолітніх дітей у винного) [5, с. 32–34].

Як видається, вищевказані та інші точки зору мають право на існування з таких причин. Будь-яка правова класифікація, у т. ч. обставин, що пом'якшують покарання, має певною мірою умовний характер. Розмежування серед обставин, що пом'якшують покарання, не мають абсолютного характеру й певні ознаки, скажімо обставин, що характеризують ступінь тяжкості вчиненого злочину, також притаманні особі винного та навпаки. Виокремлення ж у правовому явищі певних частин, груп, категорій за спільними ознаками, вочевидь, сприяє більш ґрунтовному його розумінню, впровадженню та застосуванню, розширенню пізнання цих правових явищ як предмета, що досліджується. Саме тому з метою виявлення загальних та особливих ознак обставин, що пом'якшують покарання, визначення їх місця в загальних засадах призначення кримінального покарання неповнолітнім слід підтримати багатofункціональність підстав класифікації обставин, що пом'якшують покарання.

Розглянувши вищенаведені погляди щодо підстав призначення неповнолітньому більш м'якого покарання, ніж передбачено законом, ми згрупували у дві групи ці обставини: 1) наявність кількох обставин, що пом'якшують покарання та істотно знижують ступінь тяжкості вчиненого злочину; 2) фактичні дані, які певним чином позитивно характеризують особу неповнолітнього. У першому блоці обставин, вочевидь, ідеться про певну кількісну характеристику, а саме наявність двох чи більше обставин, що пом'якшують покарання, та їх якісну оцінку – істотне зниження ступеня тяжкості вчиненого злочину.

При призначенні покарання неповнолітньому одна із вказаних у ч. 1 ст. 66 КК обставин завжди присутня – вчинення злочину неповнолітнім (п. 3 ч. 1 ст. 66 КК). Тобто достатньо щонайменше однієї з обставин, що пом'якшує покарання, як вказаних у ч. 1 ст. 66 КК, так і будь-яких інших обставин, що суд визнає такими, що пом'якшують покарання у певному конкретному випадку (ч. 2 ст. 66 КК). Тривають суперечки щодо визнання вчинення злочину неповнолітнім обставиною, що пом'якшує покарання за будь-яких умов. Взагалі вказана обставина є найпоширенішою та найдавнішою характеристикою, яку завжди розглядали як обставину, що пом'якшує кримінальне покарання. Слід звернути увагу, на те, що чинний кримінальний закон не тільки визнає вчинення злочину неповнолітнім обставиною, що завжди має враховуватися як така, що пом'якшує покарання, а й додатково встановлює особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх в окремому Розділі XV Загальної частини КК.

Розділ XV Загальної частини КК не містить спеціальних обставин, які б окремо пом'якшували покарання для неповнолітніх. Сам факт вчинення злочину неповнолітнім є обставиною, що пом'якшує покарання. М. Й. Коржанський критично оцінював цю обставину, що пом'якшує покарання, називаючи її, зокрема, «державною індульгенцією на злочин» [2, с. 378]. Проте з такою різкою оцінкою важко погодитися, оскільки пом'якшення покарання неповнолітнім, зумовлене

їхньою психофізіологічною незрілістю, нестійкою психікою і несформованою свідомістю.

Вік є показником соціально-психологічних властивостей особи, тому береться до уваги те, що в осіб середнього та старшого віку вже сформований характер, є значний життєвий досвід, а їх дії частіше є наслідком обміркованих рішень. Що стосується призначенні покарання неповнолітнім, то суд має надавати значення умовам їх життя та виховання, впливу дорослих, рівню розвитку та іншим особливостям особи неповнолітнього (ч. 1 ст. 103 КК, ч. 1 ст. 485 КПК). Необхідність цього підтверджується такими рисами неповнолітніх, як недостатня емоційно-вольова зрілість, конформізм, підвищена навіюваність та збуджуваність, слабкість самоконтролю, загострене ставлення до оточення, нездатність у деяких випадках правильно оцінювати свої й чужі вчинки, намагання самовиразитися та самоствердитися тощо. Також слід враховувати, що вікові та психологічні особливості неповнолітніх полегшують процес досягнення цілей покарання, оскільки неповнолітні більш сприйнятливі до виховного впливу. Неповнолітні з вищим освітнім і культурним рівнем легше та успішніше піддається виправленню, що необхідно враховувати при індивідуалізації покарання. Це, звісно не означає, що чим вищий освітній рівень винного, тим менш суворим має бути покарання, адже багато буде залежати від характеру та ступеня суспільної небезпечності злочину. Поведінка за місцем навчання або роботи свідчить про сумлінність, відповідальність, вміння підпорядковувати свої особисті інтереси інтересам суспільства й виробництва. Крім цього, суд має дослідити поведінку в побуті, адже поведінка в громадських місцях та вдома може бути неоднаковою, наприклад, за місцем роботи особа характеризується позитивно, а до членів сім'ї застосовує фізичне, психічне насильство.

Період неповноліття особи охоплює вік від 14 до 18 років. Це складний період формування особистості, поступовий та неоднорідний. У підлітковому віці, отроцтві неповнолітній проходить великий шлях у своєму розвитку: через внутрішні конфлікти із собою та іншими, через зовнішні зриви він може здобути відчуття особистості. У цей період підліток починає по-новому оцінювати свої відносини з родиною, цінувати свої стосунки з однолітками. У підлітковому віці у процесі фізичного, психічного та соціального розвитку разом з позитивними досягненнями закономірно виникають негативні утворення й специфічні психологічні складнощі. Самосвідомість, що розвивається саме в період отроцтва, робить людину особливо тривожною та невпевненою в собі. Тому слід підтримати поділ неповнолітніх щонайменше на дві групи: від 14 до 16 та від 16 до 18 років.

При визначенні підстав призначення неповнолітньому більш м'якого покарання, ніж передбачено законом, необхідно встановити причинний зв'язок, що має існувати між наявними обставинами, що пом'якшують покарання, та істотним зниженням ступеня тяжкості вчиненого злочину. Насамперед, обставини мають суттєво зменшувати шкоду, що заподіюється безпосередньому об'єкту злочину.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Отже, при призначенні покарання неповнолітньому необхідно враховувати умови життя й виховання та інші особливості його особи: а) сімейні обставини – наявність чи відсутність батьків або осіб, що їх замінюють, рівень їх турботи про дитину й позитивний або негативний (з суспільної точки зору) вплив на неповнолітнього; б) матеріальні умови життя та виховання неповнолітнього; в) відвідування школи чи іншого навчально-виховного закладу, рівень успішності й стан поведінки, ставлення до вчителів, вихователів; г) морально-психологічний клімат у колективах, членами яких є неповнолітній, його відносини з однолітками та іншими неповнолітніми, становище в найближчому оточенні; д) спілкування з дорослими, їх авторитетність у неповнолітнього та їхній вплив на засуджуваного, наявність матеріальної або іншої залежності від дорослих; е) рівень фізичного, інтелектуального розвитку, здатність усвідомлювати фактичну сторону й соціальне значення вчиненого та покарання, яке може бути призначене; є) попередню поведінку неповнолітнього, насамперед його реакцію на застосування дисциплінарних заходів, раніше застосоване звільнення від кримінальної відповідальності й покарання; ж) поведінку неповнолітнього після вчинення злочину, зокрема ставлення до потерпілого, поведінку в ході досудового розслідування та судового розгляду справи; з) наявність у неповнолітнього морального обов'язку піклуватися про інших членів сім'ї та його ставлення до цього обов'язку; и) ставлення неповнолітнього до правопорушень, вчинених іншими особами, і його ставлення до призначених їм правових заходів впливу.

Таким чином, наявність обставин, що пом'якшують покарання, позитивна характеристика особи і врешті неповнолітній вік особи суттєво впливають на зниження суспільної небезпеки вчиненого злочину та істотне зниження ступеня тяжкості вчиненого неповнолітнім правопорушником суспільно-небезпечного діяння і обов'язково має враховуватися судами при

призначенні покарання щодо неповнолітніх.

Джерела та література

1. Бажанов М. И. Уголовное право Украины. Общая часть : конс. лекций / М. И. Бажанов ; сост. В. И. Тютюгин. – Днепропетровск : Пороги, 1992. – 168 с.
2. Коржанський М. Й. Кримінальне право і законодавство України. Частина Загальна : курс лекцій / за ред. М. Й. Коржанського. – Київ : Атіка, 2001. – 432 с.
3. Кривоченко Л. М. Класифікація злочинів за ступенем тяжкості у Кримінальному кодексі України : монографія / Л. М. Кривоченко. – Київ : Юрінком Інтер, 2010. – 120 с.
4. Курс советского уголовного права. (Часть Общая) : [учеб. курс] / отв. ред. Н. А. Беляев, М. Д. Шаргородский. – Ленинград : Изд-во Ленингр. ун-та, 1968. – Т. 1. – 646 с.
5. Мясников О. А. Смягчающие и отягчающие обстоятельства в теории, законодательстве и судебной практике : монография / О. А. Мясников. – Москва : Юрлитинформ, 2002. – 240 с.
6. Про практику призначення судами кримінального покарання : постанова Пленуму Верховного Суду України № 7 від 24 жовтня 2003 р. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-03>.
7. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 69 Кримінального кодексу України справа про призначення судом більш м'якого покарання) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-04>.
8. Федорак Л. М. Призначення покарання за обставин, що його пом'якшують : дис. на здобуття наук. ступ. канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право / Леся Миколаївна Федорак ; Львів. держ. ун-т внутр. справ. – Львів : ЛДУВС, 2010. – 251 с.
9. Хавронюк М. І. Судово-практичний коментар до Кримінального кодексу України: Чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 15 листоп. 2005 р. (відповідає офіц. тексту) / упоряд. і авт. передм. М. І. Хавронюк. – Київ : Юрисконсульт, 2006. – 550 с.
10. Чечель Г. И. Смягчающие ответственность обстоятельства и их значение в индивидуализации наказания / Г. И. Чечель. – Саратов : Узд-во Саратов. ун-та, 1978. – 164 с.
11. Яцун О. С. Особливості кримінального покарання неповнолітніх : дис. на здобуття наук. ступ. канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право / Олександр Сергійович Яцун ; Класичний приватний університет. – Запоріжжя : КПУ, 2009. – 246 с.

Чупринский Б. Влияние нескольких обстоятельств, которые смягчают наказание, и несовершеннолетнего возраста лица на существенное снижение степени тяжести совершенного преступления. В статье проанализированы возрастные и социально-психологические свойства несовершеннолетнего возраста и их влияние на поведение личности, обязательность учета судами смягчающих обстоятельств и индивидуальный подход при определении степени тяжести преступления, совершенного несовершеннолетним. При назначении наказания несовершеннолетнему необходимо учитывать условия жизни и воспитания и другие особенности: семейные обстоятельства; материальные условия жизни и воспитания несовершеннолетнего; посещение школы или другого учебно-воспитательного заведения, уровень успешности и поведение, отношения с другими несовершеннолетними, с учителями и воспитателями; уровень физического, интеллектуального развития, способность осознавать фактическую сторону и социальное значение совершенного и наказания, которое может быть назначено; предыдущее поведение несовершеннолетнего, поведение несовершеннолетнего после совершения преступления, в частности отношение к потерпевшему, поведение в ходе досудебного расследования и судебного рассмотрения дела; наличие у несовершеннолетнего нравственного долга заботиться о других членах семьи и его отношение к этой обязанности; отношение несовершеннолетнего к правонарушениям, совершенным другими лицами, и к назначенным им правовым мерам воздействия.

Ключевые слова: обстоятельства, которые смягчают наказание, несовершеннолетние, степень тяжести преступления, гуманизация уголовного законодательства, назначения наказания.

Chuprynskii B. Impact of Certain Factors, that Mitigate Punishment, and the Underage of a Person on the Severity Degree of the Crime Committed. The article analyzes the age and socio-

psychological characteristics of juvenile and their influence on the behavior of the minors, laying emphasis on the mandatory incorporation by court of the mitigating circumstances and individual approach in determining the gravity of the offenses committed by a minor. When sentencing minors the court ought to take into account the issues of living conditions, education and other aspects: family circumstances; the material conditions of life and upbringing of a minor; attendance of school or other educational institutions; the level of academic success and behavior, relationships with teachers and educators; relations with other minors, the level of physical and intellectual development, the ability to comprehend the facts and the social consequences of the committed offences; the previous behavior of the minor, the minor's behavior after committing the crime, in particular his attitude to the victim, the behavior during the pre-trial investigation and in court proceedings; the presence of moral responsibility to take care of other family members and his attitude towards this obligation; attitude of minor to the offenses committed by others and to the designated punishment, its legal effects.

Key words: the circumstances that mitigate punishment, minors, the severity of the crime, humanization of criminal legislation, sentencing.

УДК 159.922 (045)

I. Mudrak

Theoretical and Empirical Analysis of the Phenomenon of Adolescents' Anxiety in Penal Institutions of Ukraine

This paper analyzes the psychological characteristics of the display of anxiety by teenagers serving punishment in penal institutions. Reveals the influence of variety's deprivation, which is a negative factor that imposes a significant imprint on the functioning of adolescent colonists' psycho-emotional sphere and their entire vital activities. The results of the factor analysis are given, they include a comparison of the results of children enrolled in the school of penitentiary institutions and their peers from the full family enrolled in regular school. The basic line of resocialization of adolescent colonists is proposed.

Key words: adolescents, penitentiaries, deprivation, anxiety, resocialization.

Formulation of the scientific problem and its significance. Carried out a theoretical analysis of our scientific and psychological heritage in sphere of educational, social and penitentiary psychology gives reason to consider that the corrective labor institutions, other than legal merits of the existence of a binary patterns «crime is punishment» functions special internal psychological reality, which is dominated by traditional practice total isolationism and spontaneous cultivation different kind of deprivation, resulting in nearly all persons deprived of their liberty inherent intense manifestations of anxiety, depression, apathy, frustration, despair, hopelessness, insecurity, sadness, boredom and other personal-depreciation and destructive psychological states [1; 2; 3].

The formulation of the aim and objectives of the study. Essential for growth «anxiety index» factor is homosexual population in a closed and isolated from the public area of life existence, leading to expressions of aggression / autoaggression, sexual tension and the appearance of the reasons for the different types of sexual deviations.

Person with difficult adolescence and delinquent past experiences, which also lives on the «law» and the concepts of the criminal subculture, worries about how to avoid becoming a victim in a new unfamiliar situation. Even the status of prisoner of a man who is serving a sentence for a crime, the oppressed and subdued, dependent of subject, had to go to prison garments is a factor of permanent anxiety prisoner's adolescence.

Physical testing and mental suffering being experienced teenager in artificial isolationist-deprivation of situation fit into the concept of the social punishment, retribution for the crime, but it is hard to argue that they contribute to the successful resocialization as a system of means for its harmonious return to a prosocial environment.

The presentation of the main material and justification of the results of the study. The main